

Tieteentekijöiden lausunto 24.9.2026

Tekoäly ja tekijänoikeus: Vastuullinen tekoälyn kehittäminen ja käyttö
(VN/7020/2024-OKM-103)

1. Kannatatko luovan ryhmän ehdotuksia? Voitko ehdottaa niille tärkeysjärjestystä?

Tieteentekijät kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Tieteentekijät on yliopisto- ja tutkimussektorin suurin ammattiliitto. Kommentoimme ryhmien ehdotuksia erityisesti tieteen ja tutkimustyön edellytysten näkökulmasta. Näin ollen ehdottamamme prioriteettijärjestys vastaa erityisesti tieteen tekemisen kannalta keskeisiä edellytyksiä ja toimenpiteitä, mutta eivät välttämättä ole ns. tärkeämpiä kuin muiden alojen prioriteetit.

Tieteentekijät kannattaa luovan ryhmän ehdotuksia. Tieteen ja tutkimustyön kannalta korostamme toimenpiteissä erityisesti seuraavien ehdotusten tärkeyttä:

- Puolustetaan vahvaa tekijänoikeutta ja tuetaan lainsäädännöllä lisenssiratkaisujen synty mistä.
- Oikeudenhaltijalla täytyy olla vähintäänkin mahdollisuus kieltää teostensa hyödyntäminen (ns. opt-out).
- Tutkimuspoikkeuksia ei saa käyttää kiertotienä kaupalliseen tekoälykoulutukseen, vaan tie teellisen tutkimuksen ja kaupallisen käytön välille tehdään selvä raja.
- Tuotetaan yrityksille ja muille tekoälyn kehittäjille ja käyttäjille selkeät ohjeet, miten tekoälyllä tuotettu sisältö tulee merkitä.
- Tutkitaan merkitsemisteknologian mahdollisuuksia ja luodaan alan yhteisiä standardeja.
- Tutkitaan ja seurataan tekoälypalveluiden käytön yleistymisen laajempia pitkäaikaisia vaikutuksia ja toimitaan proaktiivisesti.
- Koulutusaineiston läpinäkyvyys on tekijänoikeuksien kunnioittamisen edellytys. Jos koulutus aineiston avoimuus ei toteudu riittävällä tarkkuudella, on tehtävä kumottavissa oleva oletus siitä, että suojattua sisältöä on käytetty koulutuksessa.
- Pyritään kehittämään medialukutaitoa, kuten kykyä tunnistaa tekoälyllä tuotettuja sisältöjä ja tahallista disinformaatiota, esimerkiksi tarjoamalla ohjeistuksia, koulutusta ja asiantuntija apua.
- Vahvistetaan ihmisten luoman sisällön asemaa kulttuuri- ja tekijänoikeuspolitiikassa.
- Koulutetaan omia kielimalleja esimerkiksi siten, että turvataan oikeudenhaltijoiden oikeus korvaukseen heidän teostensa hyödyntämisestä kielimallin kouluttamisessa.
- Vahvistetaan luovan työn tekijöiden neuvotteluasemaa ja laillisia oikeuksia, ja varmistetaan että teosten hyödyntämisestä maksetaan oikeudenomistajille kohtuullinen korvaus.

2. Kannatatko teknologiaryhmän ehdotuksia? Voitko ehdottaa niille tärkeysjärjestystä?

Tieteentekijät kannattaa ryhmän ehdotuksia (periaatteet ja pelisäännöt), jotka kokonaisuudessaan vastaavat hyvin tieteentekijöiden ja tutkijoiden tekijänoikeudellisiin tarpeisiin.

3. Kannatatko juridiikkaryhmän ehdotuksia? Voitko ehdottaa niille tärkeysjärjestystä?

Tieteentekijät toteaa, että on harmillista, että juridiikkaryhmän raportista on hyvin vaikeasti luettavissa, mitä pienryhmä on itse asiassa ehdottamassa. Raportissa esitellään erilaisia ryhmän sisäisiä keskusteluja sekä ala- tai toimijakohtaisia kommentteja toisilleen, mutta ei sellaista ryhmän esitystä, jota lausuntokierroksella voisi erityisesti kannattaa tai kommentoida.

Pienryhmän tutkimusorganisaatioita koskevaa osiota koskien Tieteentekijät toteaa kuitenkin, että tieteen ollessa ylirajaista ja kansainvälistä on tärkeää, kuten raportissa todetaan, että tekoälyn käyttöä ja kehittämistä säädeltäisiin mahdollisimman yhtenäisesti EU- ja kansainvälisellä tasolla. Näin tieteentekemisen edellytykset ja (tieteen-) tekijöiden oikeudet eivät olennaisesti poikkeaisi eri maiden konteksteissa. EU-tasolla yhtenäisyyteen on helpompi päästä kuin globaalisti.

Lisätietoja:

Nina Hahtela, toiminnanjohtaja

nina.hahtela@tieteentekijat.fi